
IN MEMORIAM

ПАМ'ЯТІ РОМАНА СТЕЛЬМАЩУКА

19 листопада 2015 року на 51-му році відійшов у вічність наш колега – талановитий музикознавець, організатор численних музичних акцій і фестивалів, автор цікавих праць, педагог, композитор Роман Стельмащук. Його коротке і надзвичайно яскраве життя було наповнене дуже важливими ініціативами і звершеннями, які залишаться в культурі Львова, безсумнівно матимуть продовження і розвиток, нагадуватимуть про їх автора ще багато років.

Біль втрати змушує гостріше бачити якісь найістотніші речі, на які у вирі щоденного побуту іноді не звертаєш належної уваги. Так і після того, як наче удар грому серед ясного неба приголомшила жахлива звістка: уві сні несподівано помер «наш Ромчик», улюблений і шанований всіма, милий, інтелігентний, дотепний, завжди доброзичливий і стриманий – мимоволі замислилась над обертонами його долі, такої стрімкої і такої плідної.

Перше, що ніяк не давало спокою: неймовірність, абсолютна нелогічність того, що трапилось. В такому молодому віці здебільшого відходять песимісти, гірко розчаровані у своїх життєвих планах, зневірені в особистому щасті, відкинуті на суспільний маргінес або вражені тривалою хронічною хворобою. Роман був повною протилежністю такого драматичного образу. Не погіршу супроти істини, коли скажу, що він був справжнім улюбленцем долі, починаючи від родинного кола, в якому йому довелося зростати, і завершуючи реалізацією дуже амбітних планів в царині культури, що могли вдатись далеко не кожному.

Єдиний син інтелігентних батьків, він з раннього дитинства зростав у атмосфері національної культури, високих духовних цінностей, гармонійних родинних стосунків (*серед усього іншого, що він ще успішно встиг здійснити, – видання книги спогадів про батька, відомого фольклориста, хорового диригента і композитора Степана Стельмащука*). Заняття музикою в Дрогобицькій музичній школі, а потім навчання в Дрогобицькому музичному училищі давалось йому природно і легко, захоплювало, а врешті привело до мрії про композицію. У Львівську консерваторію вступив у 1984 році, в клас прекрасного педагога Володимира Васильовича

Флиса. Реалії радянського суспільства, що в ті роки вже тихо котилося до своїх сутінок, відбилися тоді на Романові, мабуть, вперше й востаннє: його забрали в армію. Але й тут йому пощастило: він служив в Ансамблі пісні і танцю ПрикВО, розташованому по вулиці Лисенка у Львові, тож військова муштра була для нього не найтяжчим випробуванням. За два роки повернувся на навчання в консерваторію, а після смерті свого вчителя Володимира Флиса потрапив у клас Мирослава Скорика, що саме розпочав працю в alma mater. Закінчив навчання за двома спеціальностями, окрім композиції, отримавши ще й диплом музикознавця (науковим керівником його диплому була Дагмара Дувирак – блискучий знавець сучасної української музики). Відтак продовжив навчання в аспірантурі ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України, написав і захистив дисертацію «Модерністичні тенденції у творчості українських композиторів Львова 20–30 рр. ХХ ст.: естетичні та стильові ознаки в контексті епохи» (науковий керівник – професор Богдана Фільц). Паралельно активно діяв як консультант Львівського обласного відділення СКУ. Від 1997 р. до останніх днів працював на кафедрі історії музики Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка. Ось такий дуже гідний і успішний професійний злет, гармонійно доповнений численними «поліфонічними контрапунктами» фестивалів, концертів, творчих колективів, гастрольних поїздок, публікацій критичного і наукового плану, виданням компакт-дисків тощо.

В здійсненні багатьох творчих задумів Романові допомагала його дружина – музикознавець і диригент Людмила Капустіна, і завдяки цьому чудовому тандемові вдалось здійснити багато серйозних мистецьких проєктів. Так само у всіх наукових і творчих планах його підтримували як колеги з кафедри (*між собою жіночий колектив кафедри історії музики називав його «наш єдиний джентльмен» і цінував ще й за таку рідкісну в наш час рису, як галантність і бездоганна вихованість*), так і керівництво (*трагічно-символічний штрих: ректор Ігор Пилатюк буквально напередодні фатального дня добився – на Романове прохання – закупівлі нового клавесину для викладання гри на старовинних інструментах. Напрямок «історично поінформованого виконавства», який в нашій академії ініціював Роман Стельмашук, підтримала Вчена Рада, і він якраз активно впроваджувався в практику*). Тобто окрім власного ентузіазму і цілеспрямованості молодому митцеві завжди щастило на однодумців, прихильників, помічників і симпатиків. Насправді мені важко пригадати якийсь інший подібний випадок, щоби сміливі культурно-просвітницькі проєкти в наш важкий кризовий час знаходили таку всебічну підтримку і схвалення. Не в останню чергу це відбувалось ще й тому, що від Романа завжди віяло такою абсолютною надійністю і позитивом, що відмовити йому було просто неможливо.

Друге, що згадалось – і залишилось для мене загадкою, тепер вже назавжди: за манерою поведінки Роман Стельмашук був швидше флегматичним, неспішним, дуже стриманим. Темпоритм його рухів і мови ніяк не виказував у ньому тієї кипучої енергії, завдяки якій можна було реалізувати шалену кількість планів і проєктів, що до того ж не співпадали за тематикою і формами роботи. В нього навіть не було типової для «успішних менеджерів» самовпевненості і легкої зверхності, що походить від усвідомлення власної важливості і значущості ego.

Він вкрай рідко розводився про амбітні цілі і успіхи своєї діяльності, хіба що міг прохопитись про термінову справу, коли відпрошувався з засідання кафедри, чи коли дарував компакт-диски або запрошення на фестивалі і концерти. І, завжди зберігаючи такий незворушний вираз обличчя і абсолютний спокій, він:

– у 2003 р. заснував і очолив Фестиваль Давньої Музики у Львові, який щороку відбувається за участю виконавців з різних країн світу;

– заснував і до останніх днів керував ансамблем давнього співу «A cappella Leopolis», з яким брав участь у багатьох фестивалях давньої музики в Польщі, Німеччині, Україні, виступав у спільних концертних програмах з виконавцями і диригентами з Чехії, Польщі, Швейцарії, України;

– інструментував оперу-дійство «На русалчин Великдень» на музику однойменної опери Миколи Леонтовича в редакції Мирослава Скорика і здійснив її постановку;

– оркестрував солоспіви Станіслава Людкевича та Василя Барвінського;

– випустив компакт-диски з унікальними творами українських композиторів та з музики галицької старовини: «Сіде Адам прямо рая / українські 12-голосні партесні концерти початку XVII ст.», «Спочатку днесь поутру рано / Пісенні замальовки з української старовини», «Музика давнього Львова», «Музика з часів Речі Посполитої», «Музика Габсбурзького Львова» та останній – «Реквіяльна літургія Миколи Дилецького».

– створив концепцію «історично поінформованого виконавства» і впроваджував її практично на базі ЛНМА ім. М. Лисенка з колективом таких самих ентузіастів;

– написав понад 20 музикознавчих статей, присвячених різним епохам і проблемам української музики;

– писав тексти до буклетів організованих ним фестивалів та концертів, коментував програми, виступав у передачах радіо і телебачення з анонсами культурних акцій та розповідями про музичну культуру;

– дуже успішно керував дисертаціями та магістерськими роботами.

Це лиш так, верхівка айсберга, насправді цей список можна продовжити в два, а то й в три рази. Гадаю, при всій зовнішній опанованості та стриманості постави, нескінченний потік завдань, все нові творчі цілі і постійно зростаючий об'єм праці потрохи вичерпував і виснажував Романові життєві сили, що й призвело до передчасного кінця. І невідлучна думка про яскраву мов метеор долю музиканта поставила ще одне запитання, на яке ніколи вже не знайти відповіді: коли б він сам знав, що цей надмір діяльності у всіх напрямках – творчому, організаційному, просвітницькому, педагогічному – стане для нього «шагреневою шкірою», яка надто стрімко скоротиться і розтане разом з його життям, чи погодився б він щось змінити на своєму шляху?

Люба Кияновська

